

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3171/2021. (IV. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 5.Bv.245/2018/20. számú végzése, valamint a Szegedi Törvényszék 5.Bpkf.841/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Karsai Dániel András ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege a következőképpen foglalható össze: az indítványozó fogvatartottként kártalanítási kérelmet terjesztett elő 2017. május 16. napi keltezéssel alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt, 2000. december 27. napja és 2017. május 15. napja közötti időszak tekintetében a Szegedi Fegyház és Börtönnél. Kérelmében hivatkozott a jogszabályban előírt élettér hiányára, valamint az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülményekre.
- [3] Az indítványozó jogi képviselőjén keresztül korábban (2015. március 16. dátummal), az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az Emberi Jogok Európai Bíróságánál (a továbbiakban: EJB) is nyújtott be kérelmet, amelyet nyilvántartásba vettek.
- [4] A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasította, ugyanis a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 10/A. § (6) bekezdése szerint a kártalanítás előfeltétele, hogy az elítélt a Bv. tv. 144/B. § szerinti alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panaszt nyújtson be a végrehajtásért felelős szerv vezetőjéhez. Tekintettel arra, hogy az indítványozó nem nyújtott be panaszt a kártalanítási kérelmét megelőzően, ezért a kérelmének érdemi vizsgálatára nem volt lehetőség.
- [5] 1.2. Az indítványozó fellebbezését a másodfokon eljáró Szegedi Törvényszék alaptalannak találta és az elsőfokú döntést az 5.Bpkf.841/2019/2. számú végzésével helybenhagyta. Indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a Bv. tv. 144/B. §-a szerinti panasz benyújtását elmulasztotta a fogvatartott, amely az előfeltétele a kártalanítási kérelemnek a 2017. január 1. napját követően is folyamatosan jogsértő helyzetben lévő személyek esetén [Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdés].
- [6] A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a Bv. tv. 436. §-ban foglalt átmeneti rendelkezéseket nem lehet alkalmazni, tekintettel arra, hogy az indítványozó esetében a fogvatartás és az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények folyamatosak voltak, 2017. január 1. napja előtt azok nem szűntek meg, tehát a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz benyújtása kötelező előfeltétele a kérelemnek.
- [7] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 5.Bv.245/2018/20. számú elsőfokú végzése, valamint a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 5.Bpkf.841/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert véleménye szerint azok sértik az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését.
- [8] Az indítványozó az eljáró bíróságok által kifejtett jogértelmezést alapvetően azért kifogásolta, mert álláspontja szerint önmagában abból a tényből, hogy a magyar kártalanítási szabályok megalkotását megelőzően az EJB-hez már benyújtott kérelmet, az következik, hogy esetében az ún. átmeneti rendelkezéseket kell alkalmazni, amelyek viszont nem követelik meg a Bv. tv. szerinti panasz benyújtását.

- [9] 2.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában előadta, hogy a Magyar Állam annak ellenére, hogy ez kötelessége, mégsem biztosított számára utólagos kompenzációt a fogvatartása végrehajtása során elszenvedett és azzal együtt járó sérelmeiért, ezzel megsértve az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdésében foglalt kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmát. Álláspontjának alátámasztásaként utalt többek között a nemzetközi esetjogra és az Alkotmánybíróság korábbi releváns gyakorlatára is ennek kapcsán.
- [10] 2.2. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog kapcsán egyfelől az észszerű határidő követelményének megsértését, másfelől *contra legem* jogértelmezés kifejtését, illetve a bírósághoz való jog – mint részjogosítvány – megsértését kifogásolta.
- [11] Az indítványozó előadta, hogy a bíróságnak a kérelem érdemi elutasításra való okát már a beadvány érkezésekor észlelnie kellett volna. Ennek ellenére az előterjesztett kártalanítási kérelme tárgyában a Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja az 5.Bv.245/2018/20. számú elsőfokú végzését csak két év múlva hozta meg, holott az adott eljárásra a Bv. tv. szerint 15+30 nap (meghosszabbítás esetén), azaz összesen 45 nap volt az irányadó eljárási határidő. Mindez az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált észszerű határidőn belüli elbírálás követelményének a sérelmével járt.
- [12] Az indítványozó szerint az eljáró bíróságok megsértették a tisztességes bírósági eljárásból levezethető *contra legem* jogértelmezés tilalmát, ugyanis a végzések indokolása az Alaptörvény 28. cikkének értelmezési klauzulájából úgy indult ki, hogy a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz jogintézmény bevezetésének célját vette kizárólagosan figyelembe egy másik jogintézmény, a Bv. tv. 10/A. § szerinti kártalanítási eljárás különös szabályainak alkalmazásakor, így tehát figyelmen kívül hagyta az ún. átmeneti rendelkezések rendszertani és nyelvtani értelmét, ezáltal téves következtetésre jutva.
- [13] Végül az indítványozó kifejtette, hogy az említett *contra legem* jogértelmezés és az észszerű határidő követelményének megsértése azt eredményezte, hogy az Alaptörvény III. cikkében garantált jogainak sérelme miatt nem tud bírósághoz fordulni, azaz a kifogásolt végzések megfosztották őt a bírósághoz való hozzáférés jogától és ezzel összefüggésben a jogorvoslathoz való jogától is.
- [14] 2.3. Az indítványozó a fentebb kifejtett álláspontjának és sérelmeinek alátámasztásaként utalt a nemzetközi jogi gyakorlatra és az EJEB esetjogával, valamint az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatával érvelt. Indítványkiegészítésében ezen kívül hivatkozott arra is példaként, hogy a Szegedi Törvényszék jelen ügygel azonos tényállású másik esetben, már véleménye szerint olyan döntést hozott, amelyből kitűnik az általa érzékelt alaptörvény-ellenesség a panaszában foglaltakra tekintettel.
- [15] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [16] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőben nyújtotta be.
- [17] 3.2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek – az alábbiak szerint – megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezését, illetve a sérelmezett bírói döntést, indokolja annak Alaptörvénybe ütközését és kifejezetten kéri a megsemmisítését.
- [18] 3.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-ában és az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [19] Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyben kártalanítási kérelmet nyújtott be. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozattal szemben további jogorvoslati lehetőség nem állt fenn.
- [20] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.

- [21] Az Alkotmánybíróság – az észszerű határidő követelménye kapcsán – utal arra, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz esetén csupán az indítványban támadott bírósági ítélet megsemmisítése felől rendelkezhet az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján, ha a bírói döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az Alkotmánybíróság által hozható megsemmisítő döntés azonban – szükségszerű utóidejűsége következtében – már nem lehet kihatással a múltban meghozott bírósági döntés időszerűségére. Az Alkotmánybíróság utólag a bírói döntés esetleges alaptörvény-ellenességének megállapításával, illetve megsemmisítésével már nem tudja orvosolni az eljárás résztvevőinek az eljárás elhúzódásából eredő sérelmét [3024/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [18], [20]; 3167/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [17]].
- [22] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti feltételeket annak a kifogásolása, hogy a kártalanítási ügyekben eljáró bíróságok megkövetelik az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasz előzetes (vagy legalábbis a kérelemmel egyidejűleg történő) előterjesztését a folyamatos – tehát 2017. január 1. napját megelőzően indult, de azt követően is megszakítás nélkül tartó – fogvatartásban lévő elítéltek tekintetében, ha a kártalanítás iránti kérelmet 2017. január 1. napját követően terjesztik elő [lásd például: 3360/2019. (XII. 16.) AB végzés, Indokolás [28]; 3246/2020. (VII. 1.) AB végzés, Indokolás [22]; 3455/2020. (XII. 9.) AB végzés, Indokolás [22]].
- [23] 3.4. A fentebb kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, figyelembe véve az eljáró bíróságok végzésében kifejtett indokolását is, hogy az indítványozó panasza a sérelmezett döntésekkel kapcsolatban nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, így nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [24] 4. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2021. április 13.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1473/2019.

• • •